

GUÐJÓNÍNA SÆMUNSDÓTTIR

ERFITT ATVINNUÁSTAND OG HLUTVERK
SÍMENNTUNARMÍÐSTÖÐVA

Guðjónína Sæmundsdóttir

Í þessari grein verður kynnt stuttlega það starf sem hefur verið unnið á Suðurnesjum til að byggja upp einstaklinga sem hafa misst atvinnu sína og hvernig símenntunarmiðstöðvar almennt geta komið að slíku ástandi.

ATVINNUÁSTANDIÐ

Eins og öllum er kunnugt um þá hefur atvinnuástandið á Íslandi verið mjög gott undanfarin ár og hlutfall einstaklinga á vinnumarkaði verið

hærra en þekktist víðast hvar annars staðar. Hins vegar hafa orðið miklar breytingar á einu ári til hins verra.

Hlutfall atvinnuleitenda á Suðurnesjum hefur ekki alltaf haldist í hendur við landsmeðaltal. Síðan árið 2000 hafa orðið miklar breytingar á vinnumarkaði á Suðurnesjum. Árið 2000 var atvinnuleysi þar undir landsmeðaltali. Breyting varð á því árið 2003 en þá varð atvinnuleysi hærra á Suðurnesjum en almennt yfir landið og hefur munurinn haldist sl. 6 ár. Hlutfallsleg aukning varð síðan í framhaldi af brotthvarfi Varnarliðsins árið 2006. Atvinnuástandið var tiltölulega gott á Íslandi á þessum tíma og því hurfu margir, sem misstu

vinnuna, fljótt til annarra starfa. En samt sem áður jókst munurinn á milli hlutfalls atvinnulausra á Suðurnesjum og almennt á Íslandi. Nú er landsmeðaltalið rúmlega 7% en atvinnuleysið á Suðurnesjum er rúmlega 11% eins og sjá má á myndinni hér að neðan.

ÁTAK GEGN ATVINNULEYSI ÁRIÐ
2004

Suðurnesjamenn hafa jafnan brugðist við ástandinu með samstiga átaki margra aðila.

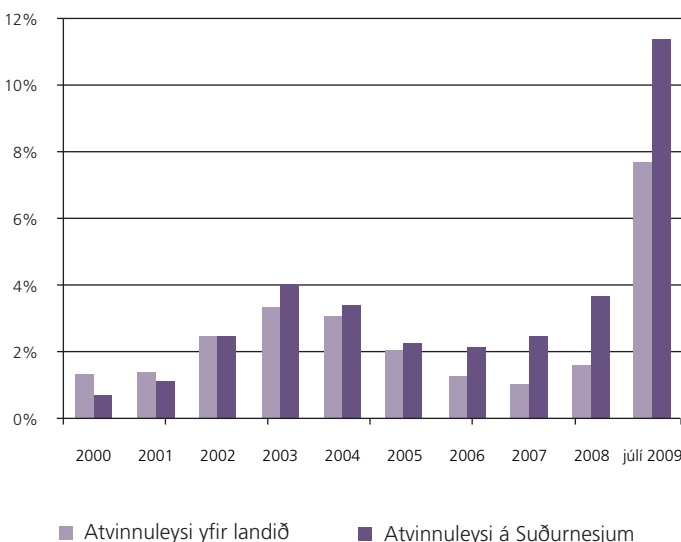
Þegar atvinnuástandið fór að versna þar árið 2003 tóku fjölmargir aðilar upp samstarf að frumkvæði Verkalýðs- og sjómannafélags Keflavíkur og nágrennis. Árið 2004 fóru stéttarfélagin á Suðurnesjum, Reykjanesbær, Vinnu- málastofnun, Miðstöð símenntunar á Suðurnesjum og Heilbrigðisstofnun Suðurnesja sameiginlega í atak til stuðnings atvinnuleitendum á svæðinu. Átakið gekk út á námskeiðahald þar sem sjálfsstyrking, hreyfing, samvera og umræður við einstaklinga, sem tengdust stjórnáttum, var í fyrirrúmi.

Á svipuðum tíma var farið í atak á vegum félagsmálaráðuneytisins og Vinnu- málastofnunar ásamt samstarfsaðilum á Suðurnesjum, þar á meðal Miðstöð símenntunar og Fjölbrautaskóla Suðurnesja. Verkefnastjóri var ráðinn tímabundið sem hélt utan um verkefnið. Þátttakendur fóru í einingabært nám bæði í Fjölbrautaskóla Suðurnesja og hjá MSS. Einnig var skipulögð starfsþjálfun þar sem þátttakendur fóru í fyrirtæki og unnu þar í ákveðinn tíma. Árangur af þessu var að sjálfstraust einstaklinganna eflist og sumir fóru beint í vinnu í framhaldi af starfsþjálfuninni.

VARNARLIÐIÐ KVADDI

Þegar Varnarliðið fór árið 2006 misstu nokkur hundruð manns atvinnuna á einu bretti. Það var þungt högg fyrir Suðurnesin. Í kjölfarið boðaði bæjarstjóri Reykjanesbæjar ýmsa aðila á fund til að ræða hvað væri hægt að gera. Opnuð var skrifstofa tímabundið fyrir þá sem voru að missa vinnuna og sá starfsmannastjóri Reykjanesbæjar um skrifstofuna ásamt einum starfsmanni sem var ráðinn í verkefnið. MSS ásamt IMG héldu námskeið í færnimöppu- og ferilskrágerð.

Mynd 1. Yfirlit yfir atvinnuleysi á Íslandi

Starfsmaður skrifstofunnar sá um að boða þá sem misstu vinnuna hjá Varnarliðinu á námskeiðin. Fjöldmargir nýttu sér þetta námskeið og margir hurfu til nýrra starfa innan tiltölulega skamms tíma, aðrir fóru í nám til að læra það sem þá hafði dreymt um lengi en ákveðinn hópur hefur hins vegar setið eftir á atvinnuleysisrá. Sá hópur er aðallega einstaklingar sem höfðu starfað hjá Varnarliðinu stóran hluta af starfsævi sinni og komast eftir tillögulega stuttan tíma á ellilífeyrisaldur.

VÍÐTÆKARA SAMSTARF MSS VIÐ VINNUMÁLASTOFNUN

Miðstöð símenntunar og Vinnumálastofnun á Suðurnesjum hafa verið í samstarfi frá stofnun MSS. Víðtækara samstarf milli þessara aðila varð árið 2005. Samstarfið hefur aðallega verið í tengslum við námskeiðahald og ráðgjöf til skjólstaðinga Vinnumálastofnunar. MSS skipuleggur námskeið í samstarfi við Vinnumálastofnun og er tekið tillit til þarfa skjólstaðinga stofnunarinnar.

MSS hefur einnig verið í samstarfi við Atvinnuþróunarráð Suðurnesja og Vinnumarkaðsráð Suðurnesja um námskeiðahald. Atvinnuþróunarráðið og Vinnumarkaðsráðið halda námskeið fyrir einstaklinga sem reka fyrirtæki eða vilja stofna fyrirtæki. Þessi námskeið eru hugsuð til að efla frumkvöðlahugsun og efla frumkvöðla til að stofna fyrirtæki og leiðbeina þeim um hvernig eigi að reka þau. Námskeiðin gagnast líka fyrirtækjum almennt en þau eru m.a. hugsuð til að efla atvinnulífið á svæðinu.

EFNAHAGSHRUNIÐ MIKLA ÁRIÐ 2008

Þegar efnahagshrunið varð í október 2008 boðaði félagsmálastjóri Reykjanesbæjar aðila frá sveitarfélögum, menntastofnunum, kirkju, sýslumannsembætti, Rauða krossinum, Hjálpræðishernum o.fl. til fundar. Vel var mætt á fundinn og aðilar sammála um að nú þyrftu allir að leggjast á eitt til að bregðast við breyttum aðstæðum á vinnumarkaðnum. Í kjölfar fundarins voru tveir hópar myndaðir, þ.e. velferðarhópur og vinnumarkaðshópur. Vinnumarkaðshópurinn átti upptök

að Virkjun – miðstöð mannauðs á Suðurnesjum. Ákveðið var að huga þyrfti sérstaklega að þremur meginþáttum, þ.e. nýsköpun, sjálfsstyrkingu og atvinnuleit.

Til að sinna verkefninu var Virkjun sett á laggirnar og hófst formleg starfsemi 15. janúar 2009. Megináhersla í Virkjun hefur verið lögð á nám og námsleiðir eftir þörfum einstaklinga, námskeiðahald, fyrirlestra, sjálfsstyrkingu, kynningar frá fyrirtækjum, félögum og félagsamtökum, sérfræðiaðstoð við einstaklinga, menningar- og tómstundastarfsemi og síðast en ekki síst er um að ræða félagslegt athvarf sem stendur öllum opið.

MSS hefur frá stofnun Virkjunar gegnt einu af lykilhlutverkum í starfsemi. MSS hefur verið með fulltrúa í Virkjun frá byrjun og verið mikilvægur hlekkur í þeirri vinnu sem þar fer fram. Það má segja að hlutverk MSS hafi verið tvíþætt: í fyrsta lagi að bjóða upp á náms- og starfsráðgjöf fyrir einstaklinga og hópa og í öðru lagi að skipuleggja nám/námsleiðir og námskeið. Þá gegnir MSS stóru hlutverki í að tengja saman aðila sem geta boðið upp á námskeið fyrir atvinnulausa einstaklinga. MSS tengir saman námskeiðahald fyrir frumkvöðla í gegnum Atvinnuþróunarráð og Vinnumarkaðsráð. Einnig tengir MSS námskeiðahald fyrir einstaklinga við Virkjun í gegnum samning sinn við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins.

HVERT Á AÐ VERA HLUTVERK SÍMENNTUNARMIÐSTÖÐVANNA Í ERFIÐU ATVINNUÁSTANDI?

Símenntunarmiðstöðvarnar geta gert ýmislegt fyrir einstaklinga sem eru í atvinnuleit. Hjá símenntunarmiðstöðvunum eru starfandi náms- og starfsráðgjafar sem gott getur verið fyrir einstaklinga að leita til þegar miklar breytingar verða á högum þeirra í kjölfar atvinnumissis. Með því að leita til náms- og starfsráðgjafa getur einstaklingurinn velt fyrir sér möguleikum sínum í breyttu umhverfi. Í gegnum samning við Fræðslumiðstöð atvinnulífsins (FA) geta símenntunarmiðstöðvar boðið upp á námskeið í færniöppu- og ferilskrárgerð og áhugasviðsgreiningar. Með því að skoða hæfni og færni sína getur einstaklingurinn notað þetta tækifæri til að breyta um stefnu og menntað sig í nýtt starf eða styrkt

stöðu sína á vinnumarkaði með því að þekkja færni sína betur. Þá getur góð ferilskrá veitt einstaklingnum ákveðið forskot í atvinnuleit. Þessa þjónustu geta símenntunarmiðstöðvarnar veitt almenningi án kostnaðar vegna samnings sem þær hafa við FA. Samningurinn kveður á um fjárframlög til ráðgjafar og námskeiðahalds sem byggist á námskrám sem Fræðslumiðstöð atvinnulífsins hefur vottað og menntamálaráðuneytið staðfest að meta megi til eininga á framhaldsskólastigi. Símenntunarmiðstöðvarnar geta einnig boðið upp á fleiri námskeið fyrir einstaklinga til að styrkja sig á vinnumarkaði, s.s. Skrifstofuskólann, Sterkari starfsmaður – Upplýsingatækni, Grunnmenntaskólann, Nám og þjálfun í almennum bóklegum greinum, Háskólastoðir o.s.frv. Námskeið þessi geta símenntunarmiðstöðvarnar boðið upp á með tiltölulega litlum kostnaði fyrir þátttakandann vegna samningsins við FA.

Að símenntunarmiðstöðvunum standa aðilar vinnumark-

aðarins, sveitarfélög og menntastofnanir, því geta þær og eiga að gegna mikilvægu hlutverki í að samhæfa aðgerðir hinna ýmsu aðila til að sú þjónusta, sem boðið er upp á, verði heildstæð og þjóni þörfum þeirra sem á þurfa að halda. Mikilvægt er að þeir samningar, sem aðilar vinnumarkaðarins hafa gert til að auka menntunarstig þjóðarinnar, séu vel nýttir. Símenntunarmiðstöðvunum hefur verið treyst til að vera framkvæmdaraðilar þessara samninga með því samkomulagi sem FA hefur gert við þær. Mikilvægt er að allir samstarfsaðilar geri sér grein fyrir þessum góðu tækjum sem hægt er og á að nýta vel í því árferði sem er í dag.

UM HÖFUNDINN

Guðjónína Sæmundsdóttir er forstöðumaður Miðstöðvar símenntunar á Suðurnesjum.